

Αιμιλία Βλαχογιάννη

**Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.
ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΟΥ**

1. Γενική θεώρηση του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας.

Έχει διαπιστωθεί ότι, ενώ στον ελληνικό χώρο συνέβησαν ποικίλες οικολογικές και κοινωνικές αλλαγές, που ώθησαν τους Έλληνες κατά τη διάρκεια της ιστορικής τους πορείας σε μία έντονη κινητικότητα και εξάπλωση ανά τον κόσμο, οι ισχυροί δεσμοί με ένα συγκεκριμένο περιβάλλον και συγκεκριμένα πρόσωπα αποτελούσε το σημείο αναφοράς, αποδοχής και κάλυψης των ψυχοκοινωνικών τους αναγκών (Κατάκη, 1998, σ. 27). Η οικογένεια αποτελεί το κύτταρο της κοινωνίας και ο τύπος της (πυρηνική, μονογονεϊκή οικογένεια), ανάλογα με τα λειτουργικά – ψυχολογικά χαρακτηριστικά, παίζει σημαντικό ρόλο στην ψυχολογική διαφοροποίηση, στη διαμόρφωση της προσωπικότητας και στην κοινωνικοποίηση του παιδιού. Το έργο της οικογένειας το συνεχίζει το σχολείο, το οποίο ως εκπαιδευτικός και κοινωνικός φορέας αξιών επηρεάζει δομές και σχέσεις και προδιαγράφει αξίες που αντικατοπτρίζονται στην Οικογένεια και στην Κοινωνία. Η σχέση του σχολείου και του «συστήματος» Οικογένειας – Κοινωνίας είναι αμφίδρομη και διαλεκτική, αφού μέσα στο σχολείο εκπροσωπούνται οι σχέσεις κοινωνικού τύπου (αμοιβές – ποινές, αποδοχή – απόρριψη) και οι σχέσεις οικογενειακού τύπου (προσέγγιση, δεσμοί, διαπροσωπικές σχέσεις).

Ανάμεσα στις πυρηνικές μαθησιακές δομές του σχολείου, οι οποίες αποβλέπουν στην άμεση ένταξη του εφήβου στο κοινωνικό σύνολο και στην εξέλιξή του σε ολοκληρωμένη προσωπικότητα που μακροπρόθεσμα θα λειτουργήσει ως ικανός οικογενειακός παράγων (οικογενειακές σχέσεις, οργάνωση και διευθέτηση σπιτιού), περιλαμβάνεται και η Οικιακή Οικονομία.

Η καθιέρωση του όρου «Οικιακή Οικονομία», που χρησιμοποιήθηκε από το 1977 (Π.Δ. 831, ΦΕΚ 270/20-9-1977), παραπέμπει περισσότερο στα διοικητικά καθήκοντα της γυναίκας, σε αντίθεση με το χαρα-

κτηρισμό «Οικοκυρικά», που παρέπεμπε περισσότερο στη χειρωνακτική πλευρά του έργου της (Μπακαλάκη-Ελεγκίτου, 1987, σ. 250). Από την αρχαιότητα ως όρος η λέξη οίκος σημαίνει το νοικοκυριό, αλλά και την οικογένεια. Στον Όμηρο δόθηκε έμφαση στην οργάνωση (διοικητική διάσταση) του οίκου, που ήταν κύρια αρμοδιότητα της γυναίκας και της προσέδιδε σεβασμό και εκτίμηση. Η γυναικεία εκπαίδευση ακολούθησε από νωρίς μια ειδική κατεύθυνση και η σκοπιμότητά της εντοπίστηκε στη δυνατότητα να συμβάλει στην εκπλήρωση του ρόλου της συζύγου, της μητέρας και της νοικοκυράς (Μπακαλάκη-Ελεγκίτου, 1987, σ. 18).

Η έννοια του διαφορετικού προορισμού των φύλων, στοιχείο της κυρίαρχης ιδεολογίας, συνετέλεσε ώστε το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας να είναι υποχρεωτικό μόνο για τα κορίτσια ως το 1982. Έχουν γίνει ενδιαφέρουσες προσεγγίσεις για την διερεύνηση της ψυχοπαιδαγωγικής, διδακτικής και κοινωνιολογικής διάστασης του μαθήματος με βάση το αναλυτικό πρόγραμμα μέχρι το 1996. Θα μπορούσαμε να απεικονίσουμε σε πίνακες τις διαφοροποιήσεις των αναλυτικών και ωρολογίων προγραμμάτων του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας μετά την μεταπολίτευση του 1974 και να προχωρήσουμε στην ποιοτική ανάλυση των τελευταίων στοιχείων που προστέθηκαν μετά το 1996.

**Πίνακες Ωρολογίων και Αναλυτικών Προγραμμάτων
που αφορούν στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας**

Π.Δ.831/1977 – Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας είναι υποχρεωτικό και απευθύνεται μόνο σε μαθήτριες			
Ωρολόγιο Πρόγραμμα		Αναλυτικό Πρόγραμμα	
Τάξεις	Ώρες διδασκαλίας	Διδακτέα Ύλη	Γενικός σκοπός (κοινός και για τις δύο τάξεις)
A' Γυμνασίου	2 ώρες	<p><i>Θεωρητικό μέρος:</i> Κοινωνική αγωγή, Ενδυμασία. Κατοικία.</p> <p><i>Πρακτικό μέρος:</i> Στοιχειώδεις γνώσεις ραπτικής, κεντητικής, πλεκτικής.</p>	<p>α) Να εφοδιάσει τις μαθήτριες με τις σχετικές και απαραίτητες θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις.</p> <p>β) Να αναπτύξει και να καλλιεργήσει τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις δεξιότητές τους, ώστε να τις προετοιμάσει για τον υπεύθυνο ρόλο συζύγων-γονέων και έτσι να αποβούν επωφελείς οικογενειακοί και εθνικοί παράγοντες.</p>
B' Γυμνασίου	1 ώρα	<p>Γνώσεις διατροφής, σχετικές με τη μελέτη των κυριότερων τροφίμων, με τις ανάγκες του οργανισμού σε θρεπτικά συστατικά και με το ρόλο της νοικοκυράς ως καταναλωτή, αλλά και με τις γνώσεις βρεφοκομίας και παιδοκομίας.</p>	

Π.Δ. 908/1978 – Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας είναι υποχρεωτικό και απευθύνεται μόνο στις μαθήτριες.			
Ωρολόγιο Πρόγραμμα		Αναλυτικό Πρόγραμμα	
Τάξεις	Ώρες διδασκαλίας	Διδακτέα Ύλη	Γενικός σκοπός (κοινός και για τις δύο τάξεις)
A' Γυμνασίου	2 ώρες	Κοινωνική αγωγή, στοιχεία ενδυμασίας και κατοικίας. Άσκηση στις παραδοσιακές βελονιές.	Αποσκοπεί στην ανάπτυξη των ανθρωπίνων ικανοτήτων, στην καλύτερη αξιοποίηση των υλικών αγαθών, προς όφελος του ατόμου, της οικογένειας και γενικότερα της κοινωνίας. Στην προσφορά των απαραίτητων, θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων στους τομείς της ενδυμασίας, της κατοικίας, της διατροφής, της νοσηλείας στο σπίτι, της οργάνωσης διεύθυνσης και διοίκησης σπιτιού, της βρεφοκομίας, της παιδοκομίας και της οικογενειακής αγωγής, ώστε να καταστεί η μαθητώσα νεολαία επωφελής, οικογενειακός και εθνικός παράγοντας.
B' Γυμνασίου	2 ώρες	Θεωρητικά και πρακτικά στοιχεία διατροφής, νοσηλευτικής και κοινωνικής αγωγής.	
Γ' Γυμνασίου	1 ώρα	Θεωρητικά και πρακτικά στοιχεία, σχετικά με την οικογένεια, τα οικονομικά της, το ρόλο της ως καταναλωτή. Γνώσεις βρεφοκομίας, παιδοκομίας και αγωγής του παιδιού.	

Π.Δ. 438/1985 – Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας υποχρεωτικό και απευθύνεται και στα δύο φύλα.			
Ωρολόγιο Πρόγραμμα		Αναλυτικό Πρόγραμμα	
Τάξεις	Ώρες διδασκαλίας	Διδακτέα Ύλη	Σκοπός
Α' Γυμνασίου	1 ώρα	Θεωρητικά στοιχεία σχετικά με την αυτογνωσία του ατόμου, το κοινωνικό του περιβάλλον, την ενδυμασία, το περιβάλλον, την κατοικία και τη διατροφή.	<i>Γενικός σκοπός:</i> Να βελτιώσει τους όρους διαβίωσης του ανθρώπου, ως ατόμου, ως μέλους μιας οικογένειας και ως μέλους διαφόρων ομάδων, για να εξυψωθεί το βιοτικό επίπεδο της κοινωνίας, ανάλογα με τις νέες συνθήκες και τις μεγάλες αλλαγές που συντελούνται. <i>Ειδικός σκοπός:</i> 1) Να δώσει στο μαθητή τα εφόδια που του χρειάζονται για να γίνει άτομο υπεύθυνο, ανεξάρτητο και αυτοδύναμο και 2) να βοηθήσει στην κοινωνικοποίηση του μαθητή (οικογένεια – σχολείο – κοινωνία).
Β' Γυμνασίου	1 ώρα	Θεωρητικά και πρακτικά στοιχεία για την οργάνωση της ζωής, την ενδυμασία, την κατοικία και τη διατροφή.	Σκοπός του μαθήματος είναι να παρέχει εφόδια τους μαθητές ώστε να παίρνουν τις σωστές αποφάσεις και να αναγνωρίζουν τις πηγές εφοδίων και τους πόρους που υπάρχουν γύρω τους.
Γ' Γυμνασίου	1 ώρα	Θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις σχετικές με την οικογένεια, την αγωγή του καταναλωτή, τη διατροφή και τη λαϊκή παράδοση.	Σκοπός του μαθήματος στην Γ' Γυμνασίου είναι να θέσει τις ανησυχίες, τα προβλήματα και τα ξεσπάσματα της ηλικίας των μαθητών σε ένα πλαίσιο κατανόησης και βοήθειας.

Το 1985 εκδίδονται για πρώτη φορά σχολικά εγχειρίδια Οικιακής Οικονομίας και οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία του μαθήματος.

Π.Δ. 174/1997 – Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας υποχρεωτικό και απευθύνεται και στα δύο φύλα.				
Ωρολόγιο Πρόγραμμα		Αναλυτικό Πρόγραμμα		
Τάξεις	Ώρες δι- δασκαλίας	Διδακτέα Ύλη		Σκοπός
A' Γυμνασίου	1 ώρα	4 ενότητες και για τις δύο τάξεις: α) Αυτογνωσία, Κοινωνικοποίηση – Οργάνωση – Διοίκηση – Οικιακή Οικονομία και Περιβάλλον, β) Ενδυμασία, γ) Κατοικία, δ) Διατροφή (ανάλογα με την ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών).		Κύριος σκοπός της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας είναι να βελτιώσει τη διαβίωση του ναθρώπου ως ατόμου, ως μέλους μιας οικογένειας και ως μέλους των διαφόρων ομάδων στις οποίες ανήκει για να εξυψωθεί το βιοτικό επίπεδο τόσο της οικογένειας όσο και της κοινωνίας, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν και τις μεγάλες αλλαγές που διαρκώς συντελούνται.
B' Γυμνασίου	1 ώρα	Συγκεκριμένα: Α' Εξάμηνο: σχετικά με την οργάνωση, διοίκηση ενδυμασίας, κατοικία, διατροφή. Β' Εξάμηνο: σχετικά με την οικογένεια, οργάνωση, διαχείριση του οίκου, αγωγή καταναλωτή, διατροφή, λαϊκή παράδοση.		Σκοπός του μαθήματος στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι να προετοιμάσει τους μαθητές να αντιμετωπίσουν την καθημερινή τους ζωή και να ικανοποιούν τις ανάγκες τους με ένα συντονισμένο, επιστημονικό και σύγχρονο τρόπο. Στόχος του μαθήματος είναι: α) η αγωγή και καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών, β) η καλλιέργεια της υπεύθυνης συμπεριφοράς τους, γ) η μελέτη της διαδικασίας της λήψης αποφάσεων και της επίλυσης προβλημάτων, δ) η αναγνώριση, αξιοποίηση, σωστή επιλογή, χρήση και συντήρηση των πόρων (φυσικών, ατομικών, οικονομικών), ε) η διαδικασία της διαχείρισης και κατανώσεως των χρημάτων.

Κατά το σχολικό έτος 1996-97 (Π.Δ. 174/ΦΕΚ 113/6-7-1997) το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας εξακολουθεί να διδάσκεται και στα δύο φύλα, μία ώρα εβδομαδιαίως στην Α' Γυμνασίου και δύο ώρες στην Β' Γυμνασίου, επί συνόλου τριάντα τεσσάρων ωρών εβδομαδιαίας διδασκαλίας στην Α' Γυμνασίου και τριάντα πέντε ωρών στη Β' Γυμνασίου. Οι ζυμώσεις για τη μεταρρύθμιση αυτή έγιναν κατά τη διετία 1993-94 και το καινούριο ωρολόγιο πρόγραμμα ίσχυσε από το σχολικό έτος 1995-96. Στην τελευταία τάξη το μάθημα δεν διδασκόταν καθόλου και η διδακτέα ύλη ενσωματώθηκε στη Β' Γυμνασίου. Έτσι στο πρώτο εξάμηνο της τάξης αυτής διδάσκεται η ύλη που μέχρι το 1993 (Π.Δ. 438/1985) διδασκόταν όλη τη χρονιά της Β' τάξης, ενώ στο δεύτερο εξάμηνο διδάσκεται η ύλη που μέχρι τότε διδασκόταν στη Γ' Γυμνασίου. Η διαφοροποίηση παρατηρείται μόνο στην ανακατανομή της ύλης χωρίς να προκαλεί άλλες αλλαγές στη σκοποθετική και τη στοχοθεσία του μαθήματος (Φουντοπούλου, 1997, σ. 482).

Το αναλυτικό πρόγραμμα αναφέρει ότι κύριος σκοπός της επιστήμης της Οικιακής Οικονομίας είναι η βελτίωση της διαβίωσης του ανθρώπου ως ατόμου, ως μέλους μιας οικογένειας και ως μέλους των διαφόρων ομάδων στις οποίες ανήκει, για να εξυψωθεί το βιοτικό επίπεδο τόσο της οικογένειας, όσο και της κοινωνίας, ανάλογα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν και τις μεγάλες αλλαγές που διαρκώς συντελούνται. Η Οικιακή Οικονομία ως μάθημα στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποσκοπεί στο να προετοιμάσει τους μαθητές να αντιμετωπίζουν την καθημερινή τους ζωή και να ικανοποιούν τις ανάγκες τους με ένα συντονισμένο, επιστημονικό και σύγχρονο τρόπο.

Συγκεκριμένα στο Α' Εξάμηνο της Β' Γυμνασίου σκοπός του μαθήματος είναι να δώσει στους μαθητές τα εφόδια που χρειάζονται για να παίρνουν σωστές αποφάσεις, να μάθουν να αναγνωρίζουν τους πόρους που έχουν και να τους χρησιμοποιούν προς όφελός τους αλλά και με σύνεση, αφού στην ηλικία αυτή οι μαθητές αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο την πραγματικότητα της συμμετοχής τους στην κοινότητα. Στο Β' Εξάμηνο το αναλυτικό πρόγραμμα και τα ξεσπάσματα των μαθητών σε ένα πλαίσιο κατανόησης, αφού οι μαθητές βρίσκονται στην αιχμή της εφηβείας τους και προβληματίζονται τόσο για το παρόν όσο και για το μέλλον. Ειδικότερα, οι στόχοι κάθε ενότητας πρέπει να συγκλίνουν σε ορισμένα σημεία που αποτελούν το πλαίσιο της ειδικής διδακτικής. Τα σημεία αυτά είναι: α) Η αγωγή και η καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών, β) η καλλιέργεια της υπευθυνότητας και της υπεύθυνης συμπεριφοράς τους, γ) η με-

λήτη της διαδικασίας της λήψης αποφάσεων και της επίλυσης προβλημάτων, δ) η αναγνώριση, αξιοποίηση, σωστή επιλογή και συντήρηση φυσικών, ατομικών και οικονομικών πόρων, ε) η διαδικασία της διαχείρισης και κατανάλωσης των χρημάτων.

Στο αναλυτικό πρόγραμμα υπάρχουν οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος.

Η διδακτέα ύλη έχει χωριστεί σε τέσσερις βασικές ενότητες, που εξελίσσονται στις δύο τάξεις ανάλογα με την ηλικία, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών: α) Αυτογνωσία, Κοινωνικοποίηση – Οργάνωση, Διοίκηση – Οικιακή Οικονομία και Περιβάλλον, β) Ενδυμασία, γ) Κατοικία, δ) Διατροφή. Συγκεκριμένα στο Α' Εξάμηνο της Β' Γυμνασίου οι ενότητες που περιλαμβάνονται στη διδακτέα ύλη είναι: α) Οργάνωση – Διοίκηση, β) Ενδυμασία, γ) Κατοικία, δ) Διατροφή και στο Β' Εξάμηνο της Β' Γυμνασίου: α) εφηβεία, β) προετοιμασία για το μέλλον, για την οικογένεια, γ) οργάνωση και διαχείριση του οίκου, αγωγή καταναλωτή, δ) διατροφή, ε) λαϊκή παράδοση.

Στα επόμενα σχολικά έτη 1997-98, 1998-99, 1999-2000 και στο ωρολόγιο και στο αναλυτικό πρόγραμμα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας, δεν σημειώνονται τροποποιήσεις.

2. Το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας.

Η διαπαιδαγώγηση του αναπτυσσόμενου ανθρώπου συνδέεται άμεσα με την ύπαρξη κάποιων σκοπών, οι οποίοι δεν καθορίζονται αυθαίρετα. Η κοινωνική ζωή είναι αναστοχαστική και έχει τη δυνατότητα να αλλάζει, καθώς αλλάζει η γνώση μας και η σκέψη μας. Οι θεωρητικοί της εκπαίδευσης πρέπει να λάβουν υπόψη τους τον αναστοχαστικό αυτό χαρακτήρα και «οι αλήθειες» τους (Carr-Kemmis, 1997 σ. 69) πρέπει να τοποθετηθούν στο συγκεκριμένο και ιδιαίτερο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο που επικρατεί.

Οι σκοποί λοιπόν της αγωγής είναι λειτουργικοί και σχετίζονται άμεσα με τις κοινωνικές, φιλοσοφικές και πολιτικές αντιλήψεις κάθε εποχής, τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της κοινωνίας, τις ιδιαιτερότητες και τις επιδιώξεις ενός λαού. Είναι κοινωνικοί κανόνες, που καθορίζουν την πορεία και την κατεύθυνση μιας πολιτιστικής κοινότητας σε μια συγκεκριμένη εποχή. Πρόκειται για μια συναίνεση ανάμεσα στους ειδικούς και στους εκπαιδευτικούς, η οποία αρχικά εξασφα-

λίζεται σε υψηλότερα επίπεδα γενικότητας και έτσι προκύπτουν οι γενικοί σκοποί. Μια σημαντική λειτουργία των γενικών σκοπών είναι η «κανονιστική λειτουργία» (Βρεττός-Καψάλης, 1999, σ. 90). Οι γενικοί σκοποί δηλαδή αποτελούν τα μέτρα και τα σταθμά με τα οποία κρίνεται η καταλληλότητα και η χρησιμότητα των ειδικότερων στόχων. Με τους γενικούς λοιπόν σκοπούς το κράτος καθορίζει τις γενικότερες κατευθύνσεις της εκπαίδευσης, ενώ οι στόχοι αποτελούν όργανο διδασκαλίας (Βρεττός-Καψάλης, 1999, σ. 90). Θεσμικά ο καθορισμός αυτός εκφράζεται μέσω του Αναλυτικού Προγράμματος.

Το αναλυτικό πρόγραμμα στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας εκσυγχρονίστηκε μετά το 1982, όταν έγινε υποχρεωτικό και για τα δύο φύλα και εκδόθηκαν διδακτικά βιβλία σχετικά με το μάθημα για πρώτη φορά από τον Οργανισμό Εκδόσεων Σχολικών Βιβλίων. Η σκοποθετική και η στοχοθεσία, που ακολούθησε, συνέπλευσε με τις κοινωνικές απαιτήσεις, αφού έδωσε έμφαση στην καλλιέργεια των ικανοτήτων του ατόμου για την αξιοποίηση των στοιχείων του περιβάλλοντος και γενικότερα για την κοινωνικοποίησή του, ακολουθώντας το πνεύμα του γενικότερου σκοπού της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο Νόμο για τη «δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» αναφέρεται ότι ένας από τους σκοπούς της εκπαίδευσης είναι να αναπτύξουν οι μαθητές «δημιουργική και κριτική σκέψη και αντίληψη συλλογικής προσπάθειας και συνεργασίας, ώστε να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και με την υπεύθυνη συμμετοχή τους να συντελούν αποφασιστικά στην πρόοδο του κοινωνικού συνόλου...» (Ν. 1566 / Φ.Ε.Κ. 167/30-9-1985, σ. 2547).

Σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα ο σκοπός του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας προωθεί το πνεύμα του ευρύτερου σκοπού της εκπαίδευσης, αλλά και συντείνει στην υλοποίηση των σκοπών του θεσμού του Ενιαίου Λυκείου, που καθιερώθηκε από το σχολικό έτος 1997-98, όπως: «η ανάπτυξη των ικανοτήτων, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης των μαθητών» (Ν. 2525 / Φ.Ε.Κ. 188/23-9-1997, σ. 6671).

Εξυπηρετεί δηλαδή τις κυριότερες λειτουργικές απαιτήσεις της εκπαίδευσης: α) την **κοινωνικοποίηση** των νέων σύμφωνα με τα επικρατούντα πρότυπα, ώστε να διασφαλίσει η κοινωνία τις ισορροπίες της και τη σταθερότητά της και β) τη **διαστρωμάτωση** των ατόμων σύμφωνα με το πολύπλοκο πλέγμα των κοινωνικών ρόλων (Carr-Cemmis, 1997, σ. 87).

2.1. Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της σκοποθεσίας του Αναλυτικού Προγράμματος.

Η εφηβεία είναι το τελευταίο στάδιο στην πορεία του ατόμου προς την ωριμότητα. Κατά τη διάρκειά της πραγματοποιείται το πέρασμα του παιδιού από την ανεμελιά και την εξάρτηση, στον κόσμο του ενήλικου με την υπευθυνότητα και την αυτοδιαχείριση. Οι αναπτυξιακοί στόχοι, που καθορίζονται στην εφηβεία, απαιτούν την αναδιοργάνωση της προσωπικότητας του εφήβου (Δανασσής – Αφεντάκης, 1996, σ. 399-401 και Παρασκευόπουλος, χ.χ., σ. 146-147).

Από τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του εξαρτάται η ψυχοκοινωνική του επιβίωση και η επαγγελματική του ενσωμάτωση. Θεωρείται η κατάλληλη περίοδος κατά την οποία μπορούν να μεταδοθούν στον έφηβο οι κατευθύνσεις για την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων, για την κατανόηση του φυσικού και κοινωνικού κόσμου, για την ιεράρχηση των σκοπών και των αξιών της ζωής.

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας διέπεται από λειτουργικότητα και το περιεχόμενό του ανταποκρίνεται στην καλλιέργεια των κατάλληλων ικανοτήτων που χρειάζεται να αποκτήσει το άτομο για να ενσωματωθεί στις κοινωνικές δομές.

Τρεις μπορούν να θεωρηθούν οι βασικοί παράγοντες που ψυχοπαιδαγωγικά συντείνουν στη λειτουργικότητα του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας.

- α) Η θέσπιση του μαθήματος ως υποχρεωτικού και για τα δύο φύλα,
- β) η ένταξη στους σκοπούς του μαθήματος της ανάπτυξης του στοιχείου της αυτογνωσίας και της ενίσχυσης της περιβαλλοντικής αγωγής,
- γ) η έμφαση στην πρακτική εφαρμογή των παρεχομένων γνώσεων.

2.1.1. Η θέσπιση του μαθήματος ως υποχρεωτικού και για τα δύο φύλα.

Στην ελληνική κοινωνία μέχρι και τα μέσα του 20ου αιώνα η ιεραρχική δομή του σχολείου, το πρόγραμμα, τα εγχειρίδια, οι πρακτικές αναπαρήγαγαν τη διχοτομική ανισότητα των φύλων και συντέλεσαν σε μία κοινωνικοποίηση, που στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στη στερεότυπη εικόνα της διαφορετικότητας των φύλων. Οι παραδοσιακές κρυσταλλώσεις υπάρχουν και λειτουργούν στο παιδαγωγικό πεδίο, τροφολύπτοντας τις αντιστάσεις και δημιουργώντας προβλήματα στην αποδοχή νέων παραμέτρων, αφού ο παιδαγωγικός συντηρητισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προσπαθεί να εγχαράξει την

παραδοσιακή κουλτούρα και να της προσδώσει κύρος (Bourdieu – Passeron, 1970, σ. 235). Η σωστή λειτουργία της αγωγής όμως σε μία πλουραλιστική κοινωνία δεν μπορεί να δεχθεί αμετάβλητες παραμέτρους, γιατί το σχολείο είναι χώρος που βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με την κοινωνία.

Οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οδήγησαν σταδιακά σε διεργασίες για την αλλαγή του κοινωνικού ρόλου των φύλων. Οι σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες συνετέλεσαν ώστε να αποδομηθεί κατά κάποιο τρόπο το φυλετικό στερεότυπο, που είχε τοποθετήσει τη γυναίκα στον ιδιωτικό χώρο (οικία) και τον άνδρα στο δημόσιο (Βλαχογιάννη, 1999, σ. 41 και 292). Η μόρφωση, οι σύγχρονες αξίες της αυτοπραγμάτωσης και της ίσης μεταχείρισης, καθώς και η διεύρυνση της δράσης των γυναικών στο επαγγελματικό πεδίο επέφερε διαταραχές στους οικογενειακούς ρόλους. Επήλθε σύγχυση στους κώδικες. Η προσοχή έπρεπε να στραφεί στην καθοδήγηση των παιδιών με ίσους όρους, ώστε να μπορέσει να διασωθεί το κύτταρο της ελληνικής κοινωνίας, η οικογένεια. Έπρεπε να επαναπροσδιοριστούν οι φυλετικοί ρόλοι μέσα στην οικογένεια και κατ' επέκταση μέσα στην κοινωνία και να ξεπεραστούν πολλά διλήμματα. Μόνο με τη διαμόρφωση μιας «οικοθεωρίας» που να την «πιστέψουν» και τα δύο φύλα μπορούσε να επέλθει ισορροπία. Αυτή την «οικοθεωρία», το σύστημα των σκοπών, των αξιών, των ρόλων, γενικά των αντιλήψεων για την οικογένεια και την οργάνωσή της, ανέλαβε να την αξιοποιήσει παιδαγωγικά και διδακτικά το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, απευθυνόμενο υποχρεωτικά και στα δύο φύλα.

Η εγχάραξη στους μαθητές αυτών των αξιών, που απορρέουν από τη στοχοθεσία και τη σκοποθεσία του μαθήματος, επιφέρουν ποιότητα στο ψυχοκοινωνικό επίπεδο, εσωτερική οργάνωση και υπευθυνότητα.

Η συνειδητοποίηση της αξίας της συλλογικής προσπάθειας, της επικοινωνίας, της συνεργασίας, της συναισθηματικής συμμετοχής των συζύγων μέσα στην οικογένεια συμβάλλει στη δημιουργία υγιών σχέσεων, κλίματος συναισθηματικής ασφάλειας και σταθερών αξιών. Έτσι τα νέα μέλη βιώνοντας σε συναισθηματικά υγιές και οργανωτικά δομημένο περιβάλλον επιτυγχάνουν την ολοκλήρωσή τους ως άτομα και ως μέλη της κοινωνίας. Άλλωστε από έρευνες έχει προκύψει ότι οι νέοι δεν απορρίπτουν συνολικά τις παραδοσιακές αξίες της εκτεταμένης οικογένειας, αλλά μόνο αυτές που έχουν σχέση με την αυστηρή ιεράρχηση των ρόλων του πατέρα και την κατώτερη θέση της μη-

τέρας (Βλοντάκη-Πλατσάκη, 1999, σ. 59). Η θέσπιση δηλαδή του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας ως υποχρεωτικού και για τα δύο φύλα συντελεί στην κατανόηση της αξίας των ψυχοκοινωνικών λειτουργιών της οικογένειας, στη συνειδητοποίηση του ρόλου των φύλων ως ενεργών υποκειμένων, που επιτελούν ισότιμη λειτουργία στην οικιακή τάξη πραγμάτων, και κατ' επέκταση επηρεάζει την ομαλή ένταξη του ατόμου στην κοινωνία.

2.1.2. Η ένταξη στους σκοπούς του μαθήματος: I) της ανάπτυξης της αυτογνωσίας και II) της ενίσχυσης της περιβαλλοντικής αγωγής.

I. Ο έφηβος δέχεται πλήθος κοινωνικών ερεθισμών, τους οποίους πρέπει να σταθμίσει και να αντιμετωπίσει. Καλείται να διαμορφώσει μία σαφή εικόνα για το ρόλο που θα διαδραματίσει στην κοινωνία και να αποσαφηνίσει τις επιλογές του για σημαντικά θέματα της ζωής: σπουδές, εργασία, διαπροσωπικές σχέσεις, ερωτική συμπεριφορά, ηθική τάξη, ιεράρχηση σκοπών και αξιών της ζωής.

Η βασικότερη αναπτυξιακή απαίτηση στον τομέα της προσωπικότητας κατά την εφηβεία είναι αυτό που ο Erikson αποκάλεσε απόκτηση της ταυτότητας του εγώ. Η εικόνα που διαμορφώνει το άτομο για τον εαυτό του φαίνεται ότι επηρεάζει καθοριστικά «την επεξεργασία των πληροφοριών και τα κίνητρα για δράση επομένως μπορεί να κατευθύνει και να καθορίσει τη μελλοντική του συμπεριφορά» (Λεοντάρη, 1998, σ. 11).

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη αφενός τη σπουδαιότητα της αυτογνωσίας για τη ζωή του ατόμου και αφετέρου το γεγονός ότι η διαμόρφωση του εαυτού ολοκληρώνεται κατά την περίοδο της εφηβείας και όχι νωρίτερα, έβαλε τις βάσεις με τους σκοπούς του αναλυτικού προγράμματος για την κατάκτηση δύο χαρακτηριστικών πλευρών της προσωπικής αντίληψης του εφήβου για τον κόσμο: α) της γνώσης του εαυτού του και β) της γνώσης του για τους άλλους ανθρώπους.

Τα γνωστικά σχήματα, που διέπονται από ενδοσκοπική-αναλυτική διάθεση αποκτώνται για πρώτη φορά κατά την εφηβική ηλικία (Παρασκευόπουλος, χ.χ., σ. 162). Με βάση τη θεωρία για την κοινωνική μάθηση (Bandura, 1977, σ. 43), υπάρχει τάση του ατόμου να γίνει αποδεκτό σύμφωνα με τα πρότυπα της κοινωνικής συμπεριφοράς. Για να ικανοποιηθεί η επιθυμία αυτή απαιτείται προσαρμοστικότητα, η οποία περιορίζει την ατομικότητα. Το άτομο πρέπει να αποκτήσει εμπιστοσύνη στον εαυτό του, ώστε να έχει την ικανότητα να παίξει τους δια-

φορετικούς ρόλους, που απαιτεί η κοινωνικοποίηση, χωρίς να αισθάνεται ότι καταλύεται ο ενιαίος του εαυτός (Παρασκευόπουλος, χ.χ., σ. 164). Πρέπει να αποκτήσει θετική εικόνα του εαυτού του, δηλαδή αυτοαντίληψη, η οποία θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση της συμμετοχής του ατόμου στη διαδικασία της μάθησης. Τα άτομα με θετική αυτοαντίληψη παρουσιάζουν καλή προσαρμογή, οργανωτικότητα, δημοτικότητα, καλές διαπροσωπικές σχέσεις, αντιλαμβάνονται τις αδυναμίες τους, έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους, που αποτελεί ισχυρό κίνητρο για δημιουργία και κατ' επέκταση επιτυχία. Ο Σωκράτης καθόρισε ότι το «γνώθι σαυτόν» αποκτάται από την ενδοσκόπηση και τη διαλεκτική, άρα ότι ο εαυτός ανακαλύπτεται κατά την επικοινωνία και τη συζήτηση με τους άλλους (Λεοντάρη, 1998, σ. 21). Η σπουδαιότητα λοιπόν του ρόλου της αυτογνωσίας είναι το θεμέλιο μιας υγιούς προσωπικότητας, γιατί αφενός συμβάλλει στην αποτελεσματική λειτουργία του ατόμου και αφετέρου δεν προωθεί το ατομικιστικό πνεύμα, αφού δίνει έμφαση στις διαπροσωπικές σχέσεις και την επικοινωνιακή ικανότητα.

II. Η εμφάνιση του ανθρώπου στη γη σηματοδοτεί την αρχή της διαλεκτικής του σχέσης με το περιβάλλον, στο οποίο «εντάσσει το σύνολο των δραστηριοτήτων του και επιδιώκει την οργάνωσή τους» (Δανασλής – Αφεντάκης, 1995, σ. 62).

Στο παρελθόν όσο έντονες κι αν υπήρξαν οι επεμβάσεις του πολιτισμού στη φύση, ωστόσο προσπαθούσαν να σεβαστούν την ισορροπία του οικοσυστήματος. Σήμερα όμως οι ραγδαίες εξελίξεις της τεχνολογίας και η αλαζονεία του ανθρώπου επέφεραν την ύπαρξη μιας περιβαλλοντικής κρίσης με παγκόσμιο χαρακτήρα.

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα οδήγησαν στην ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος για την υπέρβαση της πειρβαλλοντικής κρίσης, όχι μόνο με την παροχή πληροφοριών, αλλά με την καλλιέργεια ορισμένων παραγόντων στον άνθρωπο, όπως οι στάσεις, οι αξίες, ο κώδικας συμπεριφοράς (Δανασλής – Αφεντάκης, 1995, σ. 67), που σκοπό έχουν όχι μόνο τη «θεραπεία» αλλά κυρίως την «πρόληψη» αυτής της κρίσης.

Επίσημα το 1972 στην Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών στη Στοκχόλμη αναγνωρίστηκε η αναγκαιότητα της εφαρμογής ενός «ενός διεθνούς εκπαιδευτικού προγράμματος διεπιστημονικής διδασκαλίας, σχολικής και εξωσχολικής συναφούς προς το περιβάλλον...» (UNESCO-UNEP, 1986 σ. 13), με σκοπό να γνωρίσουν όλοι την απλή δράση που θα μπορούσαν να αναλάβουν για τη διαχείριση και την προστασία του περιβάλλοντος.

Το σχολείο λοιπόν μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης με τη διάχυση των διαφόρων μαθημάτων. Στη σκοποθεσία του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας σημαντική θέση κατέχει το περιβάλλον, η αναγνώριση, η αξιοποίηση, η σωστή επιλογή και συντήρηση των φυσικών πόρων.

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση ενισχύει τον προβληματισμό και την κριτική σκέψη, αφού τα προβλήματα της περιβαλλοντικής κρίσης δεν έχουν μόνο οικολογική διάσταση, αλλά οι συνέπειές τους εκτείνονται στον τομέα της υγείας, στον κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό τομέα. Οι μαθητές προβληματίζονται για υπαρκτά, πραγματικά περιβαλλοντικά προβλήματα, τα οποία για να τα αντιμετωπίσουν πρέπει να τα προσεγγίσουν διεπιστημονικά, να καλλιεργήσουν τη δημιουργική τους σκέψη και να ενεργοποιήσουν την κριτική τους ικανότητα. Η διαδικασία της κινητοποίησης του μηχανισμού ανάπτυξης αξιών και στάσεων που θα συμβάλουν στη διατήρηση μιας δυναμικής ισορροπίας μεταξύ ποιότητας ζωής και ποιότητας περιβάλλοντος ενισχύει τον προβληματισμό και τη διαμόρφωση της προσωπικότητας, αφού τα περιβαλλοντικά προβλήματα δεν έχουν μόνο οικολογική διάσταση, αλλά οι συνέπειές τους εκτείνονται στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό τομέα και πολύ περισσότερο στον τομέα της υγείας (Φλογαίτη, 1993, σ. 188).

Η υγεία θεωρείται πηγή καθημερινής ζωής και όχι ο σκοπός της ζωής, αφού μόνο όταν υπάρχει ψυχική και σωματική υγεία είναι δυνατό τα άτομα να ικανοποιούν τις ανάγκες τους και να πραγματοποιούν τις επιθυμίες τους. Η υγεία επηρεάζεται άμεσα από την περιβαλλοντική κρίση, με επιπτώσεις από την μόλυνση και την κατανάλωση διατροφικών προϊόντων εργαστηριακής επέμβασης. Το μάθημα λοιπόν της Οικιακής Οικονομίας, περιλαμβάνοντας στη σκοποθεσία του την αυτογνωσία και την περιβαλλοντική αγωγή αποβλέπει στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών με οικολογική συνείδηση και σεβασμό στην ποιότητα ζωής, οι οποίοι θα διακρίνονται από σφαιρικότητα απόψεων, από κριτική ικανότητα και θα είναι ικανοί να διατυπώσουν προτάσεις και να επιφέρουν θετικές αλλαγές τόσο στο μικρο-επίπεδο (ατομικός τρόπος ζωής) όσο και στο μακρο-επίπεδο (κοινωνικές, πολιτικές κ.λπ. αλλαγές).

2.1.3. Έμφαση στην πρακτική εφαρμογή των παρεχομένων γνώσεων.

Το σχολείο, ως ζωντανό κομμάτι της κοινωνίας, ως μικρογραφία της ζωής, πρέπει να συνδέει την καθημερινότητα με τις μαθησιακές

διαδικασίες, να ωθεί τους μαθητές στους διδακτικούς σχεδιασμούς και να ταυτίζει τους προβληματισμούς, τις επιδιώξεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και του σχολείου. Κοινωνία, φύση και ζωή μπορούν και πρέπει να συνυπάρχουν σε μια σχολική αίθουσα, κατά την άποψη του Dewey. Με αυτόν τον τρόπο το σχολείο θα εξελιχθεί σε τόπο συνεργασίας, επικοινωνίας, συναναστροφής και ενεργής συμμετοχής (Δανασλής – Αφεντάκης, 1993, σ. 104).

Οι διδακτικές διαδικασίες που έχουν ως αφορμή βιωματικές καταστάσεις συνιστούν τη βιωματική – επικοινωνιακή διδασκαλία, κατά την οποία οι άμεσες καταστάσεις και οι εμπειρίες σηματοδοτούν κατά κύριο λόγο τη διδακτική πράξη (Χρυσafίδης, 1994, σ. 26-28). Μέσα από αυτή τη μέθοδο ο μαθητής μαθαίνει το πώς αποκτιέται η γνώση και ασκεί τις ικανότητες που θα τον οδηγήσουν στην κατάκτησή της. Το σχολείο δεν απομονώνεται από το κοινωνικό «γίγνεσθαι», αλλά δραστηριοποιείται και έξω από την αίθουσα διδασκαλίας (School without walls).

Έτσι το παιδί εντάσσεται ευκολότερα στην κοινωνία και αποκτώντας κρίση και υπευθυνότητα μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες και τους προβληματισμούς της καθημερινότητας. Στο αναλυτικό πρόγραμμα οι οδηγίες που αφορούν στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας ορίζουν μια ανοιχτή πορεία δράσης, που ενθαρρύνει τους μαθητές στη δημιουργική εργασία και στη σύνδεση θεωρίας και πράξης. Τονίζεται η αξία των εκδρομών και των επισκέψεων σε χώρους, όπου θα υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στο διδακτέο και τους διδασκόμενους. Ενισχύεται η ανάληψη πρωτοβουλιών, η δραστηριοποίηση και η οργανωτικότητα των μαθητών με εκδηλώσεις σχετικές με το περιβάλλον και τα πολιτιστικά δρώμενα. Δίνεται έμφαση στην ενασχόληση με τη βελτίωση του χώρου από αισθητικής και υγιεινής απόψεως, όπως είναι η διακόσμηση των χώρων του σχολείου και η οργάνωση του κυλικείου.

Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας παρουσιάζεται ως ένα διακλαδικό μάθημα, το οποίο έχει σκοπό να εξασφαλίσει οργανική σχέση με την κοινωνική ζωή. Βέβαια θα μπορδύσει να ενισχύσει ακόμα περισσότερο το πρακτικό μέρος και ως ένα παράδειγμα προσφέρεται η ένταξη της Μαγειρικής στην ενότητα της Διατροφής.

Στη Γερμανία και συγκεκριμένα στη Ρηνανία (Rheinland-Pfalz) στο γενικό σχολείο (Hauptschule) εντάσσεται ως μάθημα η εργασιακή διδασκαλία (Arbeitslehre), που οφείλει να μεταδώσει απόψεις και γνώσεις στην τεχνική – οικονομική όσο και στην κοινωνική – πολιτική πε-

ριοχή (Führ, 1996, σ. 121). Ένας τομέας είναι η Οικιακή Οικονομία στο πλαίσιο της οποίας διδάσκεται η Μαγειρική ως θεωρία και πράξη και απευθύνεται και στα δύο φύλα. Η υλοποίηση αυτού του προγράμματος προϋποθέτει υλικοτεχνική υποδομή. Στα σχολεία της συγκεκριμένης περιοχής υπάρχουν χώροι με τον απαραίτητο εξοπλισμό, ώστε να είναι δυνατή η παρασκευή ενός γεύματος. Η συμμετοχή των μαθητών καθορίζεται κάθε φορά σε ομάδες, οι οποίες με βάση τη θεωρία για τη διατροφή και με την καθοδήγηση του διδάσκοντος προβαίνουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων: Καλούνται να επιλέξουν σωστά τα τρόφιμα, που χρειάζονται για την παρασκευή συγκεκριμένου εδέσματος, ώστε να είναι φρέσκα και εποχιακά χωρίς εργαστηριακές επεμβάσεις, διαχειρίζονται τους οικονομικούς πόρους, ώστε να καταναλώνουν μόνο όσα χρήματα διαθέτουν για το συγκεκριμένο σκοπό και τέλος συμμετέχουν στην προετοιμασία του γεύματος, το οποίο θα έχει λειτουργική σημασία, αφού θα καταναλωθεί από τους ίδιους και τους συμμαθητές τους.

Διαπιστώνεται έτσι ότι η συνειδητοποίηση ορισμένων παραμέτρων της σύγχρονης ψυχολογίας της μάθησης βοηθά στην επιλογή της κατάλληλης μεθόδου διδασκαλίας. Όταν το περιεχόμενο και οι στόχοι του αναλυτικού προγράμματος ανταποκρίνονται στις κοινωνικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών, τότε και ο εκπαιδευτικός πρέπει να εξασφαλίσει την επιτυχία και την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας, επιλέγοντας μία κατάλληλη μέθοδο η οποία θα λειτουργεί ως κίνητρο για μάθηση και θα ευνοεί τη βιωματικότητα και την επικοινωνία. Η γνώση και η δράση είναι έννοιες αλληλένδετες, αφού υπηρετούν τον κοινό στόχο μιας «μελλοντικής τέλει κοινωνίας» (Φλουρής, 1955, σ. 41).

Συμπέρασμα

Σκοπός αυτής της εργασίας ήταν να μελετηθούν μέσα από ψυχοπαιδαγωγική προοπτική θέσεις που σχετίζονται με την επιλογή του περιεχομένου του Αναλυτικού Προγράμματος στο μάθημα της Οικιακής Οικονομίας στην Ελλάδα.

Η κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας και η μάθηση – δράση είναι στοιχεία που ενυπάρχουν στο Αναλυτικό Πρόγραμμα και επιβεβαιώνουν τις θέσεις του μελλοντολόγου της εκπαίδευσης Toffler, ο οποίος σχετικά με τη μελέτη του μέλλοντος να δίνει μέσω

του Αναλυτικού Προγράμματος την ευκαιρία στους μαθητές να αναπτύξουν μια δύναμη ελέγχου του περιβάλλοντος, με την κατάκτηση της γνώσης, με τη διερεύνηση και τη διαμόρφωση αξιών, με τη συμμετοχική δραστηριότητα, με την ανάπτυξη του αυτοσυναισθήματος και των δεξιοτήτων, που θα τους οδηγήσουν στην ατομική και ομαδική λήψη αποφάσεων (Toffler, 1974, σ. 18).

Με τη συνείδηση ότι η κοινωνία εξελίσσεται συνεχώς και ότι απαιτούνται ανάλογες αλλαγές στην παιδεία, το αναλυτικό πρόγραμμα και τα μέσα εφαρμογής του πρέπει να διαμορφώνονται έτσι ώστε να μην υπάρχει κενό μεταξύ των αλλαγών που πραγματοποιούνται στο εξωτερικό περιβάλλον και αυτών που ενεργοποιούνται μέσα στα άτομα για να μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα σε όλα τα επίπεδα, στην προσωπική, οικογενειακή, κοινωνική, επαγγελματική ζωή.

Από τη σύντομη αυτή προσέγγιση προέκυψε ότι η σκοποθετική και η στοχοθεσία του Αναλυτικού Προγράμματος για το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας έχει λειτουργική διάσταση. Υπογραμμίζεται και επιδιώκεται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, η ικανότητα για λήψη αποφάσεων, η δημιουργία δεξιοτήτων, ώστε να έχει τη δυνατότητα το άτομο να επιλύει τα ποικίλα προβλήματα, που αντιμετωπίζει, αξιολογώντας τον κόσμο του και επιλέγοντας εναλλακτικούς τρόπους δράσης, που θα το οδηγήσουν στην αυτοεκπλήρωση και την ευτυχία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Badura Alber, *Social learning theory*, Prentice Haull, USA 1977.
2. Βλαχογιάννη Αιμιλία, *Η Μέση Εκπαίδευση των Ελληνίδων κατά την περίοδο 1900-1950*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1999.
3. Βλοντάκη – Πατσάκη Κ., *Μορφή της οικογένειας, αναλυτική ικανότητα και σχολική επίδοση των εφήβων: μια διαπολιτισμική μελέτη*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1999.
4. Βρεττός Γιάννης, Καψάλης Αχιλλέας, *Αναλυτικό Πρόγραμμα*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1999.
5. Bourdieu P. et Passeron, J.C., *La reproduction*, Minuit, Paris 1970.
6. Carr Wilfred, Kemmis Stephen, *Για μια κριτική εκπαιδευτική θεωρία*, μτφ. Αλ. Λαμπράκη – Παγανού, Ευαν. Μηλίγκου, Κάτια Ροδιάδου – Αλμπάνη, Κώδικας, Αθήνα 1997.
7. Δανασής – Αφεντάκης Α., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, τ. Α', *Η εξέλιξη της Παιδαγωγικής Σκέψης*, Αθήνα 1993⁴.
8. Δανασής – Αφεντάκης Α., Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, τ. Γ', *Σύγχρονες τάσεις της αγωγής*, Αθήνα 1995.
9. Führ Christoph, *Deutsches Bildungswesen seit 1945 Grundrüge und Probleme*, Inter Nationes, Bonn 1996.
10. Κατάκη Χ., *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998⁵.
11. Λεοντάρη Α., *Αυτοαντίληψη*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998².
12. Μπακαλάκη Αλεξάνδρα – Ελεγκίτου Ελένη, *Η εκπαίδευση «εις τα του οίκου» και τα γυναικεία καθήκοντα*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1987.
13. Οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων στο Γυμνάσιο και το Λύκειο κατά τα σχολικά έτη 1985-86 κ. ε., τχ. Γ'. ΟΕΔΒ.
14. Παρασκευόπουλος Ιωάννης, *Εξελικτική Ψυχολογία*, τ. 45. Αθήνα, χ.χ.
15. Toffler A., *Learning for Tomorrow*, Vintage, New York, 1974.
16. UNESCO-UNEP, *L'éducation relative à l'environnement. Principes d'enseignement et d'apprentissage*, 1986.
17. Φλογαίτη Ευγενία, *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, Αθήνα 1993.
18. Φλουρής Γιώργος, *Αναλυτικά Προγράμματα για μια νέα εποχή στην Εκπαίδευση*, Γρηγόρης, Αθήνα 1995.
19. Φουντοπούλου Μαρία-Ζωή, «Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της διδακτικής του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας βάσει του Αναλυτικού Προγράμματος (1976-1996)» *Παρουσία*, τόμ. ΙΑ' - ΙΒ', 1997 (σ. 477-493).
20. Χρυσάφιδης Κώστας, *Βιωματική – Επικοινωνιακή Διδασκαλία*, Gutenberg, Αθήνα 1994.
21. Οδηγίες για τη διδακτέα ύλη και τη διδασκαλία των μαθημάτων στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο κατά τα σχολικά έτη 1985-86 κ.ε., τχ. Γ'.

RÉSUMÉ

Aimilia Vlaxogianni,
La Place du Cours des Arts Ménagers (Économie Domestique)
au programme du cursus de l'Enseignement Secondaire.
Le But et les Objectifs de son Enseignement.

Parmi les structures éducatives de l'école, y compris du cours des Arts Ménagers, qui visent à l'intégration directe de l'adolescent à l'ensemble social et son épanouissement vers une personnalité complète, qui à long terme, il fonctionnera tant que facteur familial apte (rapports familiaux, organisation et aménagement du foyer).

Les facteurs primordiaux qui contribuent d'une façon psychopédagogique au fonctionnement du cours des Arts Ménagers sont les ci – dessous:

- a) l'institution du cours tant qu'obligatoire pour les deux sexes,
- b) l'intégration de l'élément de la connaissance de soi – même et du renforcement de l'éducation environnementale concernant les objectifs du cours et
- c) l'importance de l'application pratique des connaissances fournies.

Du point de vue du but et des objectifs du cursus, en résulte que le cours des Arts Ménagers a une dimension fonctionnelle. On recherche le développement de l'esprit critique, la capacité de la prise des décisions, la création des habiletés, de sorte que l'individu ait la possibilité de résoudre des problèmes divers en évaluant son entourage et en choisissant des moyens d'action alternatifs qui le meneront à l'accomplissement de soi – même et au bonheur.